

Sanat Dünyamız

Yıl 7 Sayı 20 Eylül 1980
Year 7 Number 20 Eylül 1980

Dört ayda bir yayınlanır
Issued every four months

İçindekiler - Contents	Sayfa - Page
Önsöz - Preface	1
İstanbul Arkeoloji Müzesindeki Mozaikler Mosaics in the Istanbul Archeological Museum	2 - 13 14 - 15
Alpay Pasınlı - Cihat Soyhan	
Üsküdar'da Mihrimah Sultan Camii The Mihrimah Sultan Mosque at Üsküdar	17 - 21 22 - 23
Doç. Dr. Yıldız Demiriz	
Türk İslâm Eserleri Müzesi The Museum of Turkish and Islâmic Arts	24 - 29 30 - 31
Erdem Yücel	
Türk El İşlemelerinde Semboller Symbols in Turkish Embroidery	32 - 35 36 - 37
Nurhayat Berker	
Çocuk Resimlerine Doğru Bakalım An «Honest» look at Children's Paintings	38 - 41 42 - 43
Ferit Edgü	
Bir Ulusun Kişiliği The character of Nation	44 - 45 46 - 47
Vedat Nedim Tör	

Sahibi — Proprietor
Binbirdirek Matbaacılık Sanayii A.Ş. adına — Sadi Abaç
Sorumlu Yönetmen — General Editor — Vedat Nedim Tör
Tercüme — Translations — Adair Mill
Fotoğraflar — Photographs
Sami Güner
Grafik Düzen — Graphic design — Aydın Erkmen
Yönetim Merkezi — Administration Centre
YAPI VE KREDİ BANKASI
Kültür ve San'at Müşavirliği Galatasaray — İST.
Fiatı — Price 125.— TL.
Yıllık Abone — Annual subscription fee 400.— TL.
Yabancı Ülkelere — For foreign countries 700.— TL.
Genel Dağıtım — General Distribution HÜR DAĞITIM
Basıldığı Yer — Printed by
Tifdruk Matbaacılık Sanayii A.Ş. — İSTANBUL

Önsöz

Bu sayımızda da «İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Mozaikler, Mihrimah Camii, Türk İslâm Eserleri Müzesi, Türk İşleme Motifleri» hakkında güzel resimlerle süslü yazılarla yurdumuzun sanat zenginliklerinden örnekler vermeye çalıştık. Ayrıca da Yapı ve Kredi Bankası'nın kültür ve sanat hizmetleri çerçevesi içinde düzenlediği ortaokullar-arası resim yarışmasının bu yılki «19 Mayıs Bayramı Şenlikleri» konulu yarışması ile, «Türk Motifleriyle Perdelik Kumaş» Dizayn Yarışması hakkında örneklerle süslü yazılar bulacaksınız. Her sayımız yerli ve yabancı okuyucularımızın gittikçe artan takdirlerini kazanmaktadır. Bizim için büyük bir teşvik kaynağı olan bu candan ilgileri için kendilerine teşekkür ederiz.

Preface

The articles in this issue on the Mosaics in the Istanbul Archaeological Museum, the Mihrimah Mosque at Üsküdar, Symbols in Turkish Embroidery and the Museum of Turkish and Islamic Arts, all of them illustrated by excellent photographs, comprise an attempt on our part to introduce a few of the artistic treasures to be found in Turkey to a wider audience. There are also articles on the painting competition for Middle School pupils on the subject of «19 May Celebrations» arranged by the Yapı ve Kredi Bank as part of its cultural and artistic programme, and on the design competition in «Curtain Materials with Turkish Motifs».

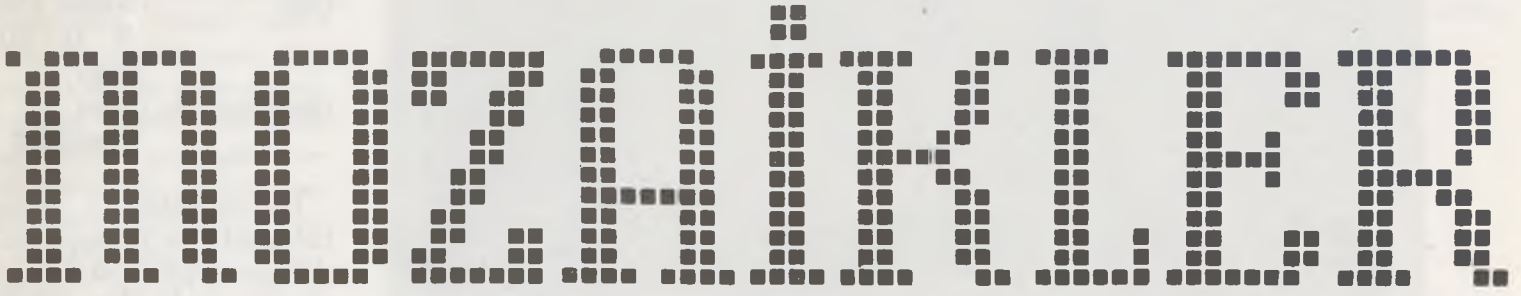
Each successive issue of this periodical has been received with expressions of increasingly warm appreciation from our readers both at home and abroad. These letters form a source of great encouragement and inspiration for us and we should like to express our deepest gratitude to all those who have written to us.

*Bandırma Mevsimler Mozaïği.
(Soldan sağa: İlkbahar, Yaz, Sonbahar, Kış).*

*Mosaic of the Seasons from Bandırma
(from left to right: Spring, Summer, Autumn, Winter)*

Istanbul Arkeoloji Müzesindeki

Alpay PASİNLİ (S. Tarihçisi) / Cihat SOYHAN (Arkeolog)

Arkeoloji Müzesine bağlı bir birim olan Mozaik Müzesi'ndeki mozaiklerin yanı sıra Arkeoloji Müzesi'nin ana binasında da oldukça güzel ve önemli mozaikler vardır. Bu eserler müzede diğer taş eserlerin arasında sergilenmektedir. Buradaki mozaiklerin en eskileri Hellenistik çağa, diğerleri ise Roma ve Bizans çağlarına ait eserlerdir.

Arkeoloji Müzesi'ndeki mozaiklerin tanımını yapmadan önce, mozaik sanatının tekniğinden ve tarihçesinden kısaca söz etmek uygun olacaktır:

« M o z a i k », küçük renkli cam ve taş parçacıkları (tesserae)'nın harç içine yan yana gömülmesiyle yapılan figürlü veya figürsüz duvar resimlerine ve taban döşemelerine denir. «Mozaik» ismi Latince «Musivum» kelimesinin değişmesinden ortaya çıkmıştır.

Mozaik sanatının ilk örnekleri denilebilecek eserler M.Ö. III. binin başlarından itibaren Önasya'da görülmeye başlar. Sümerlerin Uruk şehrinde, pişmiş - topraktan yapılmış değişik renklerdeki, kalın silindirik biçimli çivilerin duvara çakılması yoluyla mozaığı andıran bir tür

duvar süsü oluşturulmuştur.

Yunan Sanatında M.Ö. V. yüzyıldan beri renkli çakıl tanelerinden mozaik döşemeler yapılıyordu. Bu tür çakıl tanelerinden yapılan mozaikler günümüze kadar devam etmiştir.

Başlangıçta doğal çakıl taşları olduğu gibi kullanılmış, bir zaman sonra ise mozaiklerin yapımında küp şeklinde kesilmiş küçük taş parçacıkları kullanılmıştır.

Mozaik sanatının çok yaygın ve gelişmiş tekniklerle kullanılması Roma Çağında başlar. Roma sanatında mozaik, her nitelikte yapıda taştan yapılmış bir tür halı gibi kullanılmış ve çok benimsenmiştir.

İlk çağda Roma'lıların çok geliştirdiği mozaik, Orta çağ boyunca Roma İmparatorluğunun mirasçısı olan Bizans'da ikinci altın devrini yaşamıştır. Hristiyanlığın yayılması ile beraber figürlü mozaiklerde dinî konular ortaya çıkmış ve bu cins mozaikler kiliselerin duvar ve örtü sistemlerinin süslenmesinde kullanılmıştır.

Mozaik İslâm çevrelerinde, özellikle erken devirlerde, Bizans etkisi ile veya Bizanslı ustalar tarafından yapılmış, fakat

Hristiyan dönemindeki kadar çok ve uzun süre kullanılmamıştır. Ortaçağ sonlarına doğru gittikçe daha az kullanılan bir teknik haline gelmiş ve yerini fresko ile levha resimlerine bırakmıştır. Şimdi, kısaca, Arkeoloji Müzesi'ndeki mozaikleri tanıtalım:

1 — BANDIRMA MEVSİMLER MOZAİĞİ

Buluntu yeri : Bandırma
Çağı : Hellenistik
Müze Env. No.: 1607 - 1610

Mevsimleri simgeleyen 4 adet mozaik panodur. Bu panolarda her mevsim birer insan büstü ile gösterilmiştir. Mozaiklerde zemin beyaz olup, figürlerin yapımında kahverenginin tonları, açık yeşil, sarı ve siyah renkler kullanılmıştır. Panoları mevsimlerin sırasına göre ilkbahardan başlayarak tanımlayalım:

İLKBAHAR (Env. No. 1608): Dağınık saçlı ve sakallı bir satyr büstü şeklinde simgelenmiştir. Giysili olan figür dörtte üç cepheden gösterilmiştir. Alnından iki boynuz çıkmaktadır. Dağınık saçlarının aralarından dallar fışkırmaktadır. Bu dallar ilkbaharda canlanıp yeşeren filizleri ve doğanın uyanışını simgelemektedir. Sahne bir siyah iki sarı çizgiden oluşmuş üçlü bir bordürle çerçevelenmiştir.

YAZ (Env. No. 109) : Yaz mevsimi genç bir satyr büstü ile simgelenmiştir. Vücudu dörtte üç cepheden gösterilmiş olup, başını hafifçe sol yana çevirmiştir. Yaz mevsiminin sıcaklığını anlatmak için figür çıplak gösterilmiştir. İri dalgalı saçlarının aralarından bitki dalları çıkmaktadır. Bu dallar yazın doğanın bitkilerle kaplandığını vurgulamaktadır. Sahnenin etrafı üçlü çizgi bordürle çerçevelenmiştir.

SONBAHAR (Env. No. 1610) : Dionisak tipte genç bir erkek sonbaharı simgelemektedir. Vücudu cepheden gösterilmiştir, başı çok hafif sola dönüktür. Giysili olup, sağ omuzu üzerinde toka ile tutturulmuş bir pelerin giymiştir. Uzun dalgalı saçlarının arasında üzüm salkımları ve asma yaprakları görülmektedir. Bu üzüm salkımları ve yapraklar sonbahar mevsimindeki bağbozumunu anlatmak için konulmuştur. Sahnenin etrafı üçlü çizgi bordürle çerçevelenmiştir.

KIŞ (Env. No. 1607): Sol omuzuna doğru eğilmiş bir kadın büstü ile simgelenmiştir. Figür üst üste giysili olup, başı bir örtü ile örtülmüştür. Bu kalın ve sıkı giysilerle soğuk kış mevsimi anlatılmak istenmiştir. Sahnenin etrafı yine üçlü çizgi bordürle çerçevelenmiştir.

*Herakles'in Nemea Aslanı ile Mücadelesi (Urfa Mozaiklerinden).
Heracles and the Nemean Lion (from the Urfa mosaics)*

2 — URFA MOZAIKLE- Rİ

Buluntu yeri : Urfa yakınındaki Birecik

Çağı : Roma (M. S. II - III y.y.)

Müze Env. No.: 2464, 2466-2467

Bu mozaikler 3 parça halindedir ve üç ayrı konu işlenmiştir. Teknik ve üslupları aynı olup oldukça başarılı sahnelerdir. Zemin beyaz renklidir, figürlerde pembe, sarı, bordo, gri, yeşil, siyah ve kahverenginin çeşitli tonları kullanılmıştır. Zeminde taneli taşlar, figürlerin yapımında ise daha küçük taneli taşlar kullanılmıştır.

HERAKLES'İN NEMEA ASLANI İLE MÜCADELESİ (Env. No. 2464): Mitolojide kuvvet tanrısı olarak bilinen Herakles'in 12 macerası vardır. Nemea aslanı ile mücadelesi bunlardan biridir. Bu aslan Yunanistan'da Nemea bölgesini kasıp kavuruyormuş; Herakles onu okları ve topuzuyla alt edemeyince, kolları arasına almış ve elleriyle boğmuş, yuzduğu postunu da kendisine zırh etmiştir.

Mozaik panoda çok canlı bir sahne görülmektedir. Kuvvet tanrısı Herakles, çıplak vaziyettedir. İki eliyle bir aslanı başından yakalamış yukarı doğru kaldırarak boğmaktadır. Yerde, Herakles'in ayaklarının arasında, tanrının sopası olan budaklı gürzü vardır. Sahnenin yan tarafında, olayın doğada geçtiğini belirtmek için ağaç dalları gösterilmiştir.

HERAKLES'İN HESPERİDLER'İN ELMALARINI GETİRMESİ (Env. No. 2466) : Mitolojiye göre, Hera'nın Zeus'la evlenirken düğün hediyesi olarak aldığı bu altın elmaları Hesperid'lerin bahçe-

lerinde nımpa'lar ve bir ejder korumaktaydı. Herakles Nereus'dan izlemesi gereken yolu öğrendikten sonra, Hesperid'lerin bahçelerini bulur, orada dünyayı omuzlarında taşıyan Atlas'ı bir süre bu yükünden kurtarır ve elmaları almaya gönderir. Dev altın elmaları getirir, ama Herakles'e devrettiği yükünü bir daha geri almak istemez. Herakles onu aldatarak altın elmaları alıp kaçar.

Müzemizdeki mozaikde, sakallı ve çıplak olan Herakles, Hesperid bahçelerinin altın elmalarını alır vaziyettedir. Sağ ayağını bir adım öne atmıştır, sağ kolunu yukarıya doğru kaldırmış, bir şeye uzanmış durumdadır. Sol elinde ise, kolunun arasına sıkıştırdığı, simgesi olan budaklı sopasını tutuyor. Sahne tam olmayıp bazı kısımları noksandır.

EURYSTHEUS'UN KÜP İÇİNE SAKLANMASI (Env. No. 2467) : Küçük bir parça olup, önemli bir kısmı noksandır. Eurystheus'u uzun saçlı ve sakallı vaziyette yaşlı bir adam olarak görmekteyiz. Geniş ağızlı bir küpün içine göğsüne kadar girmiş durumdadır.

3 — İSTANKÖY OPHEUS MOZAİĞİ

Buluntu yeri : İstanköy
Adası

Çağı : Roma

Müze Env. No. : 1606

Mozağin zemini beyaz olup iri taneli taşlardan yapılmıştır. Figürlerin yapımında ise, daha küçük taneli taşlar ve siyah, gri, bordo, yeşil, pembe, kahverengi, sarı gibi renkler kullanılmıştır.

Mozaik kompozisyon olarak üç kısımdan oluşturulmuştur. Ortada, asıl sahnenin bulunduğu büyük bir dikdörtken pano

Herakles'in Hesperidler'in elmalarını getirmesi (Urfa Mozaiklerinden).

Heracles and the Apples of the Hesperides (from the Urfa mosaics)

İstanköy Orpheus Mozaîği. Orpheus mosaic from İstanköy.

İstanköy Orpheus Mozaîğinden detay.
Detail of the Orpheus mosaic from İstanköy.

ve bu asıl sahnenin iki yanında birer küçük dikdörtgen pano vardır.

Asıl sahnede, ortada Orpheus bir kaya üzerine oturmuştur ve lir çalmaktadır. Orpheus'un üzerinde bol kıvrımlı uzun bir elbise vardır; bu elbise ayak bileklerine kadar inmektedir. Ayaklarında ise sandalet vardır. Orpheus'un iki yanında birer ağaç bulunmaktadır. A-

ğaçların dallarına tavuskuşu, ördek, kartal, keklik gibi kuşlar konmuştur. Ağaçların altında, Orpheus'un önünde ve arkasında vahşi orman hayvanları görülmektedir. Kimi oturmuş, kimi koşar durumda gösterilmiş olan aslan, kaplan, panter, pars, yaban domuzu ve boğa gibi hayvanlar son derece canlı ve renkli bir kompozisyon oluşturmaktadır. Ağaçlar, kuşlar ve

çeşitli hayvanların bulunması konunun doğada geçtiğini anlatmaktadır.

Orpheus'un bulunduğu asıl sahnenin iki yanındaki, küçük sahnelerde gladyatör mücadeleleri görülmektedir.

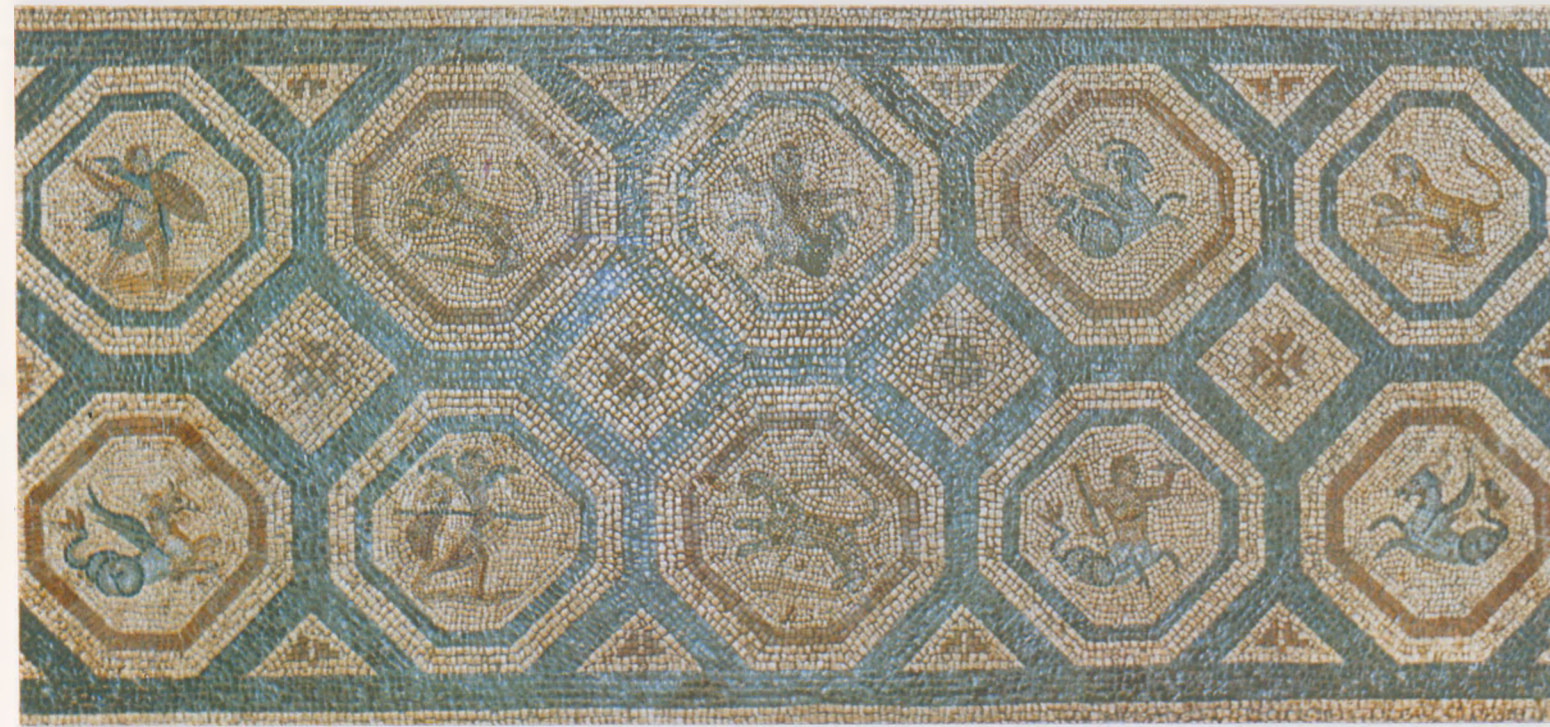
4 — EROS, VAHŞİ HAYVANLAR VE DENİZ YARATIKLARI TASVİRLİ MOZAIK

Buluntu yeri : İstanköy Adası

Çağı : Roma

Müze Env. No. : 1305

Dikdörtgen şeklinde, etrafı beyaz ve siyah iki kalın bordürle çerçevenilmiş bir taban mozaîğidir. Bu çerçevenin içinde 5'i üst-

Eros, Vahşi Hayvanlar ve Deniz Yaratıkları Tasvirli Mozaik (İstanköy'den).
Mosaic with figures of Eros, wild animals and sea creatures (from İstanköy).

te, 5'i altta olmak üzere 10 adet sekizgen pano bulunmaktadır. Sekizgenlerin içinde eros ve aslan, deniz- atı, leopar, karışık hayali yaratıklar gibi çeşitli hayvan figürleri vardır. Zemin beyazdır, figürlerin yapımında ise, daha kü-

çük taneli, pembe, sarı, koyu kırmızı, beyaz ve siyah renkli küçük mozaik taneleri kullanılmıştır. Sekizgenlerin aralarında kalan eşkenar dörtgenlerin içleri yoncaya benzer dört yapraklı bitkisel motiflerle doldurulmuştur.

5 — CAĞALOĞLU MEV- SİMLER MOZAIĞI

Buluntu yeri : Cağaloğ- lu / İstan- bul

Çağı : Roma (M. S. III. y.y.)

Müze Env. No. : 4607

1935 yılında Cağaloğlu'n- da yapılan bir inşaatın temel kazısında bulunmuş- tur. Bir kısmı noksan- dır. Ortada bir kare bulun- maktadır. Karenin içinde sırtında pelerini bulunan çıplak bir Eros vardır. E- ros iki eliyle bir mızrağın uçlarından tutmaktadır. Sağ tarafında bir kalkan vardır. Eros'un bulunduğu karenin her kenarına biti-

şik durumda birer sekiz- gen vardır. Sekizgenlerin içine mevsimleri simgele- yen figürler yerleştirilmiştir. Bu sekizgenlerden en altta yer alması gereken ve ilkbahara ait olanı nok- sandır.

Eros'un bulunduğu karenin sağındaki sekizgende yaz mevsimini simgeleyen genç bir erkek büstü cep- heden tasvir edilmiştir. Giysilidir. Baş hafif sola dönüktür. Uzun gür saç- larının arasından buğday başakları çıkmaktadır. Bu başaklar yaz mevsimini simgelemektedir.

Eros'un üstündeki sekiz- gende, sonbaharı simgele-

yen bir erkek büstü tasvir edilmiştir. Bu figür giysili olup cepheden gösteril- miştir. Baş hafif sağa dö- nüktür, uzun kabarık saç- ları arasında asma dalı ü- züm salkımları görülmek- tedir. Bu salkımlar bağbo- zumunu, yani hasat zamanı olan sonbaharı simgele- mektedir.

Eros'un solundaki sekiz- gende kış mevsimini sim- geleyen bir kadın tasviri vardır. Cepheden gösteril- miş olan kadının başı ha- fif sağa dönüktür. Kadın giyimli olup, başı sıkı bir şekilde örtülüdür. Figürün bu kıyafetiyle soğuk ve kış mevsirini anlatılmak isten- miştir.

Figürlü sahnelerin arala- rındaki boşluklar geomet- rik motiflerle doldurul- muştur.

Eros'un bulunduğu kare- de zemin siyah, diğer se- kizgenlerde ise beyaz renk- tedir. Figürler ise daha küçük tanelerden yapılmış olup, beyaz, gri, pembe, sarı, kırmızı gibi renkler kullanılmıştır.

Cağaloğlu Mevsimler Mozaigi (Soldan sağa doğru Yaz, Sonbahar, Kış).

Mosaic of the Seasons from Cağaloğlu (from left to right, Summer, Autumn, Winter).

Kantharos tasvirli mozaik (Ortaköy/Silivri). Mosaic with Kanthoros figure (from Ortaköy/Silivri).

Geometrik bezemeli mozaik (Ortaköy/Silivri). Mosaic with geometrical decoration (Ortaköy/Silivri).

6 — KANTHAROS TAS- VİRLİ MOZAİK

Buluntu yeri : Ortaköy
Silivri
Çağı : Bizans
(M.S. V.
y.y.)
Müze Env. No. : 4984

Bir taban mozaığının parçasıdır. Dışta iki kalın çerçeve vardır. Zemin beyaz olup, motiflerin yapımında siyah, kırmızı, pembe, sarı ve gri renkler kullanılmıştır. Dışta iki kalın çerçeve vardır.

Sahnenin ortasında büyük bir kantaros'dan iki yana doğru çıkan kıvrık dallar üzerinde yapraklar vardır. Zeminde de stilize lâle motifleri görülmektedir.

7 — GEOMETRİK BEZEMELİ MOZAİK

Buluntu yeri : Ortaköy /
Silivri
Çağı : Bizans
(M.S. V.
y.y.)
Müze Env. No. : 4985

Bir taban mozağıne ait parçadır. Kare biçimindeki bu mozaığın yarıya yakın kısmı nokсандır.

Dışta üçlü bir çerçeve vardır. Bu çerçevenin içinde büyük bir daire bulunmaktadır. Dairenin içinde, merkezden çıkarak gittikçe büyüyen, karelerden oluşan ve fırıldak motifi oluşturan bir bezeme vardır.

Bu kareler, sarı, siyah, beyaz, pembe, yeşil ve kırmızı renklerle yapılmış sıralar halinde düzenlenmiştir. Büyük dairenin köşelerinde kalan boşluklar birer vazodan çıkan kıvrık dallarla doldurulmuştur.

8 — GEOMETRİK BEZEMELİ İ MOZAİK

Buluntu yeri : Ortaköy /
Silivri
Çağı : Bizans
(M.S. V.
y.y.)
Müze Env. No. : 5079

Kareye yakın biçimli, geometrik bezemeli bir mozaiktir. Bir taban mozaığının parçasıdır.

Prizmalarla doldurulmuş geometrik bezemeli kalın bir çerçevenin içinde, iç içe geçmiş 2 mekik şeklinde motifden oluşmuş 4 bezeme vardır. Bu motifler de aralarında daire ve yarım daireler oluşturmaktadır.

Bezemelerin yapımında beyaz, sarı, siyah, kırmızı, pembe ve gri renkler kullanılmıştır.

9 — GEOMETRİK BEZEMELİ MOZAİK

Buluntu yeri : Ortaköy /
Silivri
Çağı : Bizans
(M.S. V.
y.y.)
Müze Env. No. : 5080

Kareye yakın dikdörtgen biçimli olan bu taban mozaığının etrafı kalın bir bordürle çerçeveselmiştir. Bu çerçevenin içi alternatif olarak stilize lâlelerle bezenmiştir.

Ortada iç içe geçmiş saç örgüsü motifleri vardır. Saç örgülerinin ortasında kalan boşluklar karelerle doldurulmuştur.

Bezemelerin yapımında beyaz, siyah, sarı, kırmızı, pembe ve gri renkler kullanılmıştır.

*Geometrik bezemeli mozaik
(Ortaköy/Silivri).*

*Geometrie mosaic
(from Ortaköy/Silivri).*

Kudüs Orpheus Mozaigi. Orpheus Mosaic from Jerusalem.

10 — KUDÜS ORPHEUS MOZAIĞI

Buluntu yeri : Kudüs
Çağı : Bizans
(M.S. V-
VI. y.y.)
Müze Env. No. : 1642

Büyük ölçülü bir taban mozaiğidir. Üzerindeki kompozisyon üç kısma ayrılmıştır. Asıl sahnenin etrafı yarım akanthus yapraklarıyla çerçevelenmiş olup, bu akanthus yapraklarının oluşturdukları kıvrımlar içinde, kumru, ördek gibi çeşitli kuşlar, ge-yik, boğa gibi hayvanlar, köşelerde insan yüzleri görülmektedir. Asıl sahnenin ortasında Orpheus oturur durumda lir çalmaktadır. Giyimli olup, kül rengi bir tünik üzerine kırmızı bir manto giymiştir. Orpheus' un etrafında vahşi hayvanlar toplanmıştır. Alt tarafında bir kentaur mü-

ziği dinlemekte, Pan ise flütünü elinde tutmuş, adeta Orpheus'a rekabet edemeyecek durmda olduğunu itiraf eder vaziyette durmaktadır. Asıl sahnenin alt kısmındaki küçük dikdörtgen içinde ise, bir sütunun iki yanında, süslü elbiseli ve başlarında taç bulunan, Theodosia ve Georgia isminde iki kadın durmaktadır.

Mozaiğin daha alt kısmı geometrik motiflerle bezenmiş olup, daireler ve kareler içinde av sahneleri görülmektedir.

Figürlü sahnelerde zemin beyaz renkte iri mozaik tanelerinden yapılmıştır. Figür ve geometrik bezemelerin yapımında ise daha küçük taneli, siyah, gri, kahverengi, kırmızı, mavi, yeşil, sarı, bordo gibi doğada bulunan tüm renkler kullanılmıştır.

11 — İNSAN FIGÜRLERİ İLE BEZELİ MOZAIK

Buluntu yeri : Urfa
Çağı : Süryani
(M.S. III.
y.y.)
Müze Env. No. : 105

Kareye yakın şekilli bir mozaik panodur. Bu pano, dikey ve yatay siyah çizgilerle 7 küçük paftaya bölünmüştür. Dikdörtgen biçimindeki bu küçük paftalar içinde 3 kadın ve 3 erkek olmak üzere 6 insan figürü tasvir edilmiştir. Bir paftada ise süryanice bir kitabe vardır. İnsan figürlerinin başlarının yanında süryanice isimleri yazılıdır.

Mozaiğin zemini beyaz olup, figürler ise daha küçük taneli gri, siyah, sarının tonları, pembe, koyu ve açık bordo gibi renklerle düzenlenmiştir.

BİBLİYOGRAFYA:

- 1 — Mendel, G., *Catalogue des sculptures Grecques, Romaines et Byzantines*, III, Constantinople 1914, s. 504-516.
- 2 — Schneider, A.M., *Byzanz. Vortarbeiten zur Topographie und Archäologie der Stadt*, Berlin 1936, s. 92, lev. 9 no. 8.
- 3 — Segal, J. B., *Edessa. 'The Blessed City'*, Oxford 1970, lev. 17.
- 4 — Seyffert, O., *Dictionary of Classical Antiquities*, Cleveland and New York 1964, (mozaik maddesi s. 398 - 403).
- 5 — Soyhan, C. — Pasinli, A., «İstanbul Mozaik Müzesi. The İstanbul Mosaic Museum», *Sanat Dünyamız*, (Yapı ve Kredi Bankası Kültür Yayınları) sayı: 16 (Mayıs 1979), s. 12 - 19.

İnsan figürlü mozaik (Urfa'dan). Mosaic with human figures (from Urfa).

Eurystheus'un küp içine saklanması (Urfa Mozaiklerinden).

Eurystheus hiding in the jar (from the Urfa mosaics)

MOSAICS

in the Istanbul Archeological Museum

Alpay PASİNLİ (Archaeologist) / Cihat SOYHAN (Art Historian)

In addition to the mosaics exhibited in the Istanbul Mosaic Museum there are also a number of very interesting mosaics in the Archaeological Museum. The oldest of these dates from the Hellenistic period and the others from Roman and Byzantine times.

The Hellenistic mosaic, which belongs to the 3rd-1st century B.C., depicts the four seasons in the form of four human busts rendered in varying shades of brown, light green, yellow and black against a white ground.

From Urfa we have three Roman mosaics of the 2nd or 3rd century A. D. These depict the Combat between Heracles and the Lion, Heracles and the Apples of the Hesperides, and Eurystheus hiding in the jar. They all display the same highly successful technical and stylistic features, with the figures depicted in pink, yellow, claret, grey, green, black and brown on a white

ground. The ground is composed of fairly large pieces, while smaller pieces are employed in the figures.

From the Island of Istan-koy we have a Roman mosaic composed of a large central panel containing a lively and colourful representation of Orpheus with his lyre surrounded by a crowd of birds and wild animals. This central panel is flanked by two smaller ones depicting gladiatorial combats. Here again comparatively large stones are used for the white ground while smaller stones in black, grey, claret, pink, brown and yellow are employed for the figures.

Again from Istan-koy we have a Roman floor mosaic in the form of a rectangle composed of ten octagonal panels depicting Eros and a number of wild animals and mythical creatures. The squares between the octagons are decorated with plant motifs and the whole rectangle is surrounded by a double border in black and white.

During excavations carried out in 1935 at Cağaloğlu in Istanbul for the foundations of a building a Roman mosaic of the 3rd century was unearthed depicting Eros in a square central panel surrounded by octagons containing pictures of the four seasons. The section beneath Eros, that had contained the representation of Spring, is, however, missing. The figure of Eros is set against a black background while the ground in the octagons is the usual white.

A Byzantine floor mosaic of the 5th century from Ortaköy near Silivri depicts a large **kantharos** with boughs covered with blossom springing from it and a ground with stylised tulip motifs. The ground is in white, while black, red, pink, yellow and grey are employed for the motifs. The whole is bordered by two wide frames.

Again from Ortaköy we have a rectangular floor mosaic with geometrical interlace motifs surrounded by stylised tulip deco-

ration, together with two fragments of a floor mosaic with geometrical motifs. All three date from the 5th century A.D.

The large Byzantine 5th or 6th century floor mosaic from Jerusalem consists of a central panel depicting Orpheus and his lyre surrounded by various wild animals together with smaller panels containing representations of animals, human figures and hunting scenes.

A 3rd century mosaic from Urfa is composed of seven rectangular sections, three of which contain female and another three male figures, while the seventh section contains an inscription in Syrian. We can also see the names of the various figures inscribed beside their heads. The ground of the mosaic is white with grey, black, yellow, pink and dark and light claret employed for the figures.

